

Ana Obreza

Iskalci zlata

Dramatis personae:

NOE

JOE

ZBOR DREVES

HERAKLES, junak

VODJA ZBORA

DRIADA, čuvarka rajskega vrta

JABOLKO

MENIŠEC

ČLOVEK

GREHOTE: *požrešnost, napuh, pohlep, pohota, jeza, zavist, lenoba*

HUDIČ

KREPOSTI: *vera, upanje, ljubezen, razumnost, pravičnost, srčnost, zmernost*

ANGEL

FJODOR, pesnik

MIHAIL, pesnik

ZAROČENKA, ki to pravzaprav sploh ni

ZAROČENEC, ki to pravzaprav sploh ni

MATI

DEKLE

NEZNANEC

FERDO

MARGA

JULKA

EDITA

RUDAR

DEKLE

MLADENIČ

VLADIGON

ESTRAMIR

{Pod zvezdnatim nebom.}

NOE

Še vedno bediš.

(Premolk.)

Joe?

JOE

Ne morem spati.

NOE

Zaspi. Odpočiti si moraš. Dolga pot je še pred nama.

(Premolk.)

Zaspi, Joe. Zaspi in naj nobene sanje ne vznemirjajo tvojega počitka.

JOE

Ampak. Ne morem. Ne morem si pomagati. Ne morem nehati misliti na zaklad. Ves čas je tukaj. Tukaj. Pred mano. Pred mojimi očmi. In jaz ga hočem gledati.

NOE

Ne. Zaspi. Najprej spanje. Zaklad lahko počaka. Počakal te bo. Če ti je res namenjen, te bo počakal. *(Premor.)* Zaspi sedaj.

JOE

Jaz nočem spati. Misliti hočem nanj. Velika skrivnost je. Velika okovana skrinja. Ne vem kaj je v njej. Ampak smehlja se mi. Meni. *(Premor.)* Ko bom prišel do nje, ko bom našel zaklad, bo skrinja moja. Z vsemi dragocenostmi, ki jih skriva. Za vedno moja.

NOE

Zaspi. Pot je še dolga.

Slava

ZBOR DREVES

Svet je poln poti, ko stopiš nanje, jih že več ni.

Na koncu poti, ki je ni, stopiš na vrt rajskih dni.

Ta vrt je poln dreves s koreninami priraščenih na nebes.

Sredi vrta diha jablana, na jablani zvončkljajo zlata jabolka.

Kisla so ta jabolka. Grenka so ta jabolka. Trpka so ta jabolka. Zlata jabolka.

Kdor ima ušesa, naj posluša. Kdor ima oči, naj sprevidi.

Včeraj je svet prestopil bregove.

Včeraj je sreča odprla svoje mehove.

Darila varljiva, sreča opoteča.

Svet se je pokvaril.

Nepopustljivi, nezlomljivi zobniki se vrtijo v nasprotni smeri urinega kazalca.

Naše veje morda nikoli več ne zacvetijo. Naše krošnje morda nikoli več ne obrodijo.

Prišel bo. Nekdo mora utišati neznosno škripanje tečajev sveta. Nekdo mora obrezati trohnobo življa. Nekdo mora s svojim trdom seči do neba.

Pst! Poglejte, prihaja.

HERAKLES

Žrl sem blato. Zdaj sem tu.

VODJA ZBORA

Kakor iz sanj je.

HERAKLES

Prelezel sem par gora, preplaval ducat voda, prehodil nebroj potá. Premagal premnogo gorja.

VODJA ZBORA

Velik in lep, kodrolas in močan, odet v kožo jaguarja, s čekani merjaščevimi za vratom mogočnim.

HERAKLES

Gotovo ste me prepoznali. Ja. Prav imate. Herakles, Zeusov sin. Ja. Prav tisti. Polbog. Ki si bo s svojimi slavnimi deli prislužil nesmrtnost. Herakles, smrt neranljivega nemejskega leva, Herakles, konec devetglave hidre, Herakles, slavni lovec treh zlatih Artemidinih puščic in divjega merjasca ...

VODJA ZBORA

To je on, to je naš mehanik, naš vrtnar, naš odrešenik! Radostite se, rešitev ni daleč!

HERAKLES

Herakles, rekordni čistilec Avgejevih hlevov, Herakles, uničenje ptic železnih krempljev, Herakles, plenilec dragocenega pasu Amazonk ...

DRIADA

Lepa reč.

VODJA ZBORA

Pusti ga, naj pove ...

DRIADA

Če pa samo naklada.

(VODJA ZBORA resignirano zmajuje z glavo in se ukorenini v ozadju.)

HERAKLES

Kaj?

DRIADA

Lepa reč, pravim.

HERAKLES

Lepa reč? Res si lepa reč ...

DRIADA

Ja. Lepa reč. Ukradel si dragoceni pas Amazonkam. In kaj potem? Je svet zato kaj lepši, boljši, pravičnejši?

HERAKLES

Bi moral biti? Zahtevna si, draga ...

DRIADA

Kaj delaš tu?

HERAKLES

Zakaj hočeš vedeti? Sicer pa, a ni jasno, da sem prišel k tebi ...

DRIADA

Jaz sem driada, čuvarka zlatih jabolk. Ne spuščam vsakogar v svoj vrt in ne vem, kako se je tebi uspelo prebiti vanj. Kaj delaš tu?

HERAKLES

Izpolnjujem svojo nalogo. Rad bi te osrečil ...

DRIADA

Si ti tisti, ki ga čakamo?

HERAKLES

Mene vedno povsod čakajo. Saj si me tudi ti zvesto čakala?

DRIADA

Potem pa stori, kar je tvoja naloga in odidi. V rajskem vrtu ni prostora za neposvečene.

HERAKLES

Počasi, počasi, pomiri se. Zakaj si tako živčna?

DRIADA

No? Boš ali ne boš? Kje imaš svoje orodje?

HERAKLES

Ljubica, jaz ne potrebujem orodja, dovolj so moje gole roke ...

DRIADA

Štejem do tri. Loti se popravila ali odidi.

HERAKLES

Ne morem verjeti. Hujša si od furij. Ampak ti paše. Luštna si, ko se jeziš.

DRIADA

En ...

HERAKLES

Ok. Prav. Razumem. Pač nisi za stvar. Vzel bom zlato jabolko in čao amore.

DRIADA

Čakaj, čakaj! Zlato jabolko?

(HERAKLES steguje svoje roke po zlatih jabolkih.)

DRIADA

Samo moment. Tu imamo svoja pravila in zapovedi. Če hočeš nabrati jabolko iz rajskega vrta, moraš rešiti uganko.

HERAKLES

Kaj?

DRIADA

Rešiti moraš uganko. Saj veš, kaj je to? Uganka? Zagonetka?

HERAKLES

Mmmm ...

DRIADA

Nekaj podobnega kot naloga, ki ti jo zada vladar in jo moraš opraviti.

HERAKLES

Torej moram opraviti še eno nalogo, če hočem opraviti nalogo.

DRIADA

Tako je.

HERAKLES *veselo vznemirjen.*

No? Povej. Reci. Karkoli. Naj posekam tiste grde vrbe pri vhodu? Pokosim travo? Preženem mrčes? Saj imaš prav. Povsod ena sama mušica. Skrajni čas, da jim nekdo pokaže, kje je njihovo mesto.

DRIADA

Ne, ne, malo narobe si me razumel.

HERAKLES *že krili okrog sebe, da bi pregnal mušice. Začuden obstane v svojem početju.*

Kaj pa potem hočeš.

DRIADA

Odgovoriti mi moraš na vprašanje, ki ti ga bom zastavila.

HERAKLES

Vprašanje?

DRIADA

Preprosto je. Če je to, da moraš prinesiti vladarju zlata jabolka, resnično tvoja naloga, potem ne dvomim o tem, da poznaš odgovor nanj. Kako bi se sicer sploh odpravil na pot, kako bi grizel v skalne grebene, goltal blatno rečno vodo, se ubijal v prahu poti. Gotovo moraš poznati odgovor.

HERAKLES *je nestrpen.*

No?

DRIADA

Kaj je zlato?

(Tišina.)

HERAKLES

Kakšno vprašanje je pa to?

DRIADA

Lažje ne bi moglo biti.

(Tišina.)

HERAKLES

Ga lahko še enkrat ponoviš?

DRIADA

Čarobna beseda?

HERAKLES

Prosim.

DRIADA

Hvala. Kaj je zlato?

HERAKLES

Zlato je kemični element ...

DRIADA

Še dva poskusa imaš.

HERAKLES

Zlato je barva tvojih las ...

DRIADA

Laskanje ne bo pomagalo. Zadnjič.

HERAKLES *premišljuje*.

Dokaz poguma, junaštva, moči.

DRIADA *ploskne z ročicama*.

Bravo! (*Mehanično.*) Vaš odgovor je pravilen! Lahko sežeta po zlatem jabolku!

*

HERAKLES

Hočem, da gre glas o meni v deveto vas.

DRIADA

V deveti vasi bi potrebovali pomoč tvojih rok, ne pa glasu o tebi.

HERAKLES

Hočem, da o meni vrabci čivkajo in ptiči pripovedujejo.

DRIADA

Vsi vedo vse o tebi, a nihče te ne pozna.

HERAKLES

Hočem priti na naslovnice časopisov.

DRIADA

En dan na naslovnici, drug dan v črni kroniki.

HERAKLES

Hočem biti glavna dnevna novica pri televizijskem dnevniku.

DRIADA

En dan boš junak glavne dnevne novice, drugi dan tat.

HERAKLES

Hočem, da vsi všečkajo moje fotografije!

DRIADA

Vsi te všečkajo, nihče pa te ne ljubi.

*

JABOLKO

Ne dotikaj se me.

HERAKLES *presenečeno umakne roko.*

Kaj praviš?

JABOLKO

Don't touch me, ne touche pas, ne pipaj.

HERAKLES *osupel.*

Pardon?

JABOLKO

Barbar!

HERAKLES

Od kdaj jabolka govorijo?

DRIADA *se smeje.*

Od nekdanj. Samo nisi jim znal prisluhniti. Je pa tudi res, da so zlata jabolka ena od bolj glasnih sort. Lahko bi rekli celo, da so razvpita.

JABOLKO

Kaj je? Si po župi priplaval?

HERAKLES

Ne ...

JABOLKO

Kaj pa potem?

HERAKLES

Prelezel sem par gora, preplaval ducat voda, prehodil nebroj potá. Premagal premnogo gorja.

JABOLKO

Pa kaj mi to govoriš? Nisva midva skupaj krav pasla.

HERAKLES *zbegan gleda zdaj Driado, zdaj jabolko.*

Izpolniti moram nalogo.

DRIADA

Ne glej mene, njega moraš prepričati, da bo hotel s tabo v svet, na naslovnice časopisov in v dnevna poročila.

JABOLKO

Zakaj me hočeš utrgati?

HERAKLES

Nalogo imam.

JABOLKO

Kakšno nalogo?

HERAKLES

Pomembno.

JABOLKO

Kdo ti jo je dal?

HERAKLES

Vladar.

JABOLKO

Neba?

HERAKLES

Zemlje.

JABOLKO

Koščka zemlje.

HERAKLES

Koščka zemlje.

JABOLKO

Vladar koščka zemlje ti je dal nalogo in zdaj si tu. In kakšna je ta tvoja naloga?

HERAKLES

Prinesti mu moram zlato jabolko iz rajskega vrta.

JABOLKO

Če ne?

HERAKLES

Drugače ne morem nazaj pred njegovo obličje.

JABOLKO

Zakaj?

HERAKLES *molči.*

JABOLKO

Zakaj?

HERAKLES

Rekli bi, da sem reva. Pusica. Nesposobnež. Prpa. Luzer.

*

DRIADA

Danes utrgaš zlato jabolko. Kaj boš počel jutri?

HERAKLES

Ne vem še. Ampak gotovo se bo našla kakšna nemogoča naloga zame.

DRIADA

Ne bi raje ostal v našem vrtu in postal vrtnar?

HERAKLES

Zaradi tebe bi si želel. Ampak ne morem. Čakajo me nova junaštva. Čaka me nesmrtna slava.

DRIADA

Se boš vrnil, ko opraviš vsa junaštva? Se boš vrnil, ko dosežeš svojo slavo?

HERAKLES

Vrnil se bom.

DRIADA

Lažeš.

HERAKLES

Vem.

DRIADA

Jokam.

HERAKLES

Vem.

DRIADA

Ni vredno.

HERAKLES

Seveda je vredno. Ne srečaš vsak dan tako postavnega junaka.

DRIADA

Zlato jabolko ni vredno več od običajnega jabolka.

HERAKLES

Lažeš.

DRIADA

Jaz nikoli ne lažem. In tudi jabolka nikoli ne lažejo.

*

HERAKLES

Rekli bi, da sem reva. Pusica. Nesposobnež. Prpa. Luzer.

JABOLKO

Dovolj pošteno povedano. Uberi me.

HERAKLES

Si prepričano?

JABOLKO

Ja. S tabo grem. Slavno bom. Na vseh naslovnicaх z junakom junakov.

HERAKLES *ubere jabolko in ga spravi v svojo malho.*

Najbrž to pomeni, da je prišel čas za slovo.

DRIADA

Ja.

HERAKLES

Pogrešal te bom.

DRIADA *molči.*

HERAKLES

Hvala za vso pomoč. Omenil te bom v kakšnem intervjuju.

(Odhaja.)

Lahko me dodaš na facebooku. Herakles Edeninedini je moje ime.

(Odhaja.)

DRIADA *sama sebi.*

Ne pozabi, dragi. Zlato je gnoj in gnoj je zlato.

DREVESNI ZBOR/ZBOR DREVES

Glasba se širi v koncentričnih krogih.

Telo vibrira kot napeta struna, na katero igraš z lokom svoje nestrpnosti.

Vse je isto. Že na veke. Nič se ne spreminja. Že na veke.

Tebi pa je vsak dan vse novo. Vsako svoje delo imaš za junaštvo.

Navaden prdec v veter.

Ko bi vsaj nastavil vžigalico k zadnjici.

Pa bi zagorel majhen plamenček. Vsaj majhen plamenček.

Ti pa nič. Še mar ti. Še kar prdiš v veter.

Brez najmanjšega žara.

Kdo izmed nas še ni premagal nemejskega leva, kdo izmed nas ni še čistil hlevov kronanega prasca Avgija?

Na svetu so večja junaštva od tvojih: tiha junaštva, ki se ne ponašajo in razglašajo.

Dekle se zabode s pisemskim nožičem zaradi neuslišane ljubezni.

Pastirčku se ovčka izgubi, pa gre in si vzame eno iz sosednje črede.

Mesarju gre predobro, pa proda še crkovino.

Mačeha je varčna in v kruh pastorkom zamesi ptičjo pičo.

Strašna so ta njihova junaštva, strašna in veličastna.

Z njimi ne upajo upati ne na čast, ne na slavo in nebeško glorio, temveč tvegajo le sram in kes in pokoro v podzemlju, pa vendar vršijo junaštva pogumna na skrivnem.

{V puščavi.}

JOE

Kaj je bilo prej, kura ali jajce?

NOE

Prah.

JOE

Kaj bi raje jedel, kuro ali jajce?

NOE

Prah si in v prah se povrneš.

Vera

MENIŠEC

Bil si močnejši od mene.

Hotel sem moliti.

Hotel sem hvaliti.

Hotel sem vsaj prositi.

Bil si močnejši od mene.

Hotel sem vztrajati.

Hotel sem izpolnjevati.

Hotel sem služiti.

Bil si močnejši od mene.

Klonil sem pred dvomom.

Klonil pred skušnjava.

Bil si močnejši od mene.

Zapustil sem varnost.

Zapustil zidovje.

Odšel na goro.

Ne da bi postal močan.

Da bi našel svojo šibkost.

Kdo je to?

Kaj je to?

Je to človek?

Je to sploh človek?

Pod skorjo blata nekaj živo trepeti.

Kaj je to?

Kdo je ta?

Človek?

Pod gnezdrom las droben obraz:

Oči me gledajo nezaupljivo

Nič slabega ti nočem

Pomagal bi ti rad

Povej mi, kdo si

Si lačen

Si žejen

Ne moreš hoditi morda?

Molči in me meri skoraj zaničljivo.

Morda ne razume moje govorice

Ta človek ničesar ne razume.

(Nastopijo GREHOTE: požrešnost, napuh, pohlep, pohota, jeza, zavist, lenoba.)

POŽREŠNOST

Lačne stradati.

ZAVIST

Žejne izsuševati.

POHOTA

Nage še bolj razgaljati.

JEZA

Popotnike odslavljati.

LENOBA

Bolnike pozabljati.

POHLEP

Jetnike pogubljeni.

NAPUH

Mrličke odkopavati.

HUDIČ

Kaj ne veš? Česa še vedno ne razumeš?

Pusti to kepo blata tu.

Dovolj je težka tvoja malha.

Dovolj je neroden tvoj križ.

Božji poslanec na zemlji si

Tvoje delo je oznanjanje nebes

Ti moraš vedno zreti proti nebu

Samo proti nebu

Kaj tebi mar, kaj se valja na poteh sveta

Kaj se svaljka po strminah gora

Ti moraš navzgor, navzgor

Tvoje mesto je na vrhu

Na vrhu gore te čaka

Tvoje razsvetljenje

Na vrhu gore te čaka spoznanje

Razjasnitev vseh dvomov

Odprto nebo

Nasmeh nebes

Žarek usmiljenja

Na vrhu gore

Pohiti

Ne obiraj se

Daj Bogu, kar je božjega

In pusti zemlji, kar je njenega.

POŽREŠNOST

Pojej njegovo meso.

POHLEP

Popij njegovo kri.

POHOTA

Vzemi njegovo goloto.

JEZA

Brcni ga.

LENOBA

Pozabi nanj.

POHLEP

Pusti ga njegovi usodi.

NAPUH

Naj ga požro mrhovinarji.

HUDIČ

Kaj še čakaš, kaj se obiraš?

Morda bo danes konec sveta.

Morda se bo nebo stemnilo in se bo zemlja stresla

Že to noč

Pohiti na vrh gore

Da izveš za resnico

Preden se temelji zamajejo in stavba poruši

Ne postavaj tu

Ob kepi blata

Ničvrednosti

Človeškosti

MENIŠEC

Človeškosti

Človečnosti

Človek

Človek je

Človek si

Človek sem

Rad bi bil človek

Človek človeku človek

Ti pa nisi človek

Pojdi od mene, satan

(Hudič z grehotami izgine.)

(Nastopijo KREPOSTI: vera, upanje, ljubezen, razumnost, pravičnost, srčnost, zmernost.)

ZMERNOST

Nahrani ga.

PRAVIČNOST

Napoji ga.

RAZUMNOST

Obleči ga.

SRČNOST

Sprejmi popotnika v njem.

UPANJE

Obišči bolnika v njem.

VERA

Reši jetnika v njem.

LJUBEZEN

Pokoplji mrtveca v njem.

ANGEL

Nekoč

Ko je bil svet še mlad

Bilo je še malo ljudi na zemlji

In veliko dreves

In veliko trave

Nekoč

Se je rodil poseben otrok

Mati je bila preprosto dekle

Očeta ni imel

Vsaj poznal ga ni

Čeprav ga je seveda moral imeti

nekje

Ta otrok je na čelu imel zvezdo

Pravo, svetlo zvezdo

Zvezdo, ki je svetila podnevi in ponoči

Ljudje se niso mogli nehati čuditi

Trgovci so to zvezdo hoteli kupiti

Duhovni so jo hoteli dobiti

Moral bi biti kralj, pa je bil berač

Moral bi biti berač, pa je bil kralj

Je kralj manj kralj, če je berač

Je berač manj berač, če je kralj

Kdo sploh je kralj

In kdo berač

V čem se razlikujeta

Oba hrepenita

Oba se bojita
Oba trpita
Oba se veselita
Različna so hrepenenja, različni strahovi
Trpljenje in veselje pa sta ena in ista
Vzemi ga s seboj
Vzemi ga s seboj na goro
Morda prav on ve
Kar hočeš ti izvedeti
Morda ti on lahko pove
Česar ne moreš nikjer prebrati
Morda ti on lahko seže v srce
Ki je zaprto
Zatrto
Potrto
Vzemi ga s seboj

MENIŠEC

Rad bi ti verjel
Rad bi ga vzel s seboj
Vem, da bi bilo prav
Da bi bilo lepo, dobro in resnično
Vem
Ampak moja duša je utrujena
Moj hrbet upognjen
Moja ramena sključena
Moje noge ukrivljene
Moja torba je prazna

Ničesar mu nimam dati jesti

Ničesar piti

hladno je, in razen kute nimam na sebi ničesar

ne morem

ne morem

ne morem ---

(Angel odide v spremstvu kreposti. Menišec na kolenih, joka.)

ČLOVEK

Nočem.

(Premolk.)

Ničesar nočem od tebe.

(Premolk.)

Samo ostani. Ostani z mano. Lezi v travo poleg mene. Gledala bova oblake. In gora bo prišla k nama.

{V visoki travi.}

JOE

Kaj iščeva v tej visoki travi? Zaklad je vendar zakopan na drugi strani sveta.

NOE

Gledava, če je v travi zaspal kakšen pravičnik. Zbuditi ga morava in vzeti s seboj na pot.

JOE

Kaj je to pravičnik? In zakaj bi ga jemala s seboj?

NOE

Pravičnik je pravičen človek. Sveti se. Kot zlato se sveti. *(Premolk.)* Potrebujeva ga, da nama bo svetil v temi.

(Tišina.)

JOE

Tu ga ni. Tu so same rdeče gozdne jagode.

Resnica

FJODOR

Njeno lice, bleda mesečina,
njene ustne, dva rdeča rubina,
njeni kodri, sončno zlato ...

MIHAIL

Nima. (*Premor.*) Nima. (*Premor.*) Nima. Nima! Ni-ma! Nima nima nima!
Ne! Ne ... ne.

Ne moreš. Ne. Ne moreš. Moreš. Ne. Ne ne moreš.

FJODOR

... njene ustne, dva rdeče rubina,
njeni kodri, sončno zlato,
svetijo se bolj od žita v lati...

MIHAIL

Ni tako. Ni. Ni ni ni in ni. Ni tako.

Ne. (*Premor.*) Ne!

Ni imela. Ni. Nikoli. Nikoli ni. Nikoli ni imela. Nikoli. Nikoli.

Nima. Nima nima.

FJODOR

... njeni kodri, sončno zlato,
svetijo se bolj od žita v lati,
bleščijo se kot zvezde nočnega neba ...

MIHAIL

Nikdar. (*Premor.*) Nikoli in nikdar.

Ona nima zlatih las.

Ona. Nima. Zlatih. Las.

Ne bo imela. Ne! Nikoli. Nikoli ne! Nikoli ne bo. Nikoli ne bo imela! Nikoli ne bo. Nikoli ne!
Nikoli! Nikoli imela!

FJODOR

Utihni!

Umiri se!

Ne govori, da ni res. Kar mora biti res, je res.

MIHAIL

Ne. Ne smeš.

Ni res ni res Ni res!

FJODOR

Nehaj!

Takoj.

Spravi se k sebi.

Pa kaj hočeš?

Boš rekel, da nama mošnja zlata ne bi prav prišla?

Boš rekel, da je slava sveta izven tvojega seznama želja?

Kaj hočeš?

Hočeš, da ti strejo prste

Mezinčke, potem palčke, sredinčke, nato kazalčke in nazadnje še prstančke

Prstančki so zadnji

Žila iz levega prstanca je direktna povezava do srca

Si vedel to?

Si vedel to?!

Zato ga prihranijo do zadnjega

Da imaš čas

Premisliti si

Priznati resnico

To hočeš?

Hočeš na natezalnico

Hočeš, da te natezajo

Da iz tebe izvlečejo resnico
Da iz tebe nategnejo resnico
Resnico, ki jo hočejo slišati
Ki jo hoče slišati tvoja prasica, naša kraljica?
Hočeš, da kričijo
Se jezijo
Besnijo
Da pljuvajo
Mečejo skledе in čaše in svečnike
Te žgečkajo in zbadajo in ščipljejo dokler ne izdahneš?
Hočeš, da tvoje okončine privežejo na štiri konje
Jih nato splašijo
Da se razbežijo na vse strani
Te vlečejo vsak sebi
Te razčetrerijo
Povej mi
Povej
Kje bo takrat tvoja resnica
Kdo jo bo slišal
Prepozno bo
Prepozno, ko ti bodo odžagali nos
Iztaknili oči
Zalili ušesa z voskom
Prepozno bo
Ko ti bodo iztrgali jezik
Ga vrgli psom
Psu je vseeno, če je jezik govoril samo resnico
Tudi jezik je samo meso

Meso je porabno
Resnica malo manj
V tem primeru
Pa sploh ne pride v poštev
Misliš, da si želi slišati resnico
Da naju je zaradi tega poklicala na dvor
Resnično resnično povem ti, smešen si
Kraljestvo na zemlji ti ni dovolj
Ti hočeš nebeško kraljestvo
Pohlep je tudi greh
Ne vem, če kaj dosti manjši od laži

MIHAIL

Rdeči

Rdeči, rdeči, rdeči

R

Deee

Č.....

R-de-de-de-de-de-de-de

Rde-či-či-či-či-či-či-či-či

Kri

Morda bo tekla kri

Zaradi las

Rdečih kot kri

Kri

(Premor.)

Kri

Rubin na njenem pečatnem prstanu

Mak na polju
Zarja na obzorju
rdeča
Na vojsko se pripravlja
Luna krvavo žareča
rdeča
Vojska ne bo nič blesteča
kri
Ustnice in lica lepotice
Sramežljivost in strast se ogrinjata z ogrinjalom iste barve
Vezena preproga na kateri sva se ljubila
Ogenj, ki je sikal iz ognjišča v naju
Kri kri kri kri kri kri kri
(Premolk. Prisluhne odzvenu svojih besed.)
Slišati je kot petje čričkov.
Kri kri kri kri kri kri kri

FJODOR

Molči
Zdaj molči
Molči za zmeraj
Na vekov veke, na vekomaj molči
Molči
Ne, ona nima zlatih las
Na njeni glavi ni zlatega ničesar razen krone
Dovolj
Dovolj je
Dovolj, da si zasluži pesem

Pesem, ki poje o bleščavi in krasoti njenih las
Ki naj bodo podoba za vse njene kreposti, vse njene čudovitosti
Njeno blagost, ženstvenost, rahločutnost
Prefinjenost, izbranost, dragocenost
Pogum, moč, stabilnost, trdnost
Lepoto
Nebeško lepoto
Lepoto, ki je odblesk nebes
Dokaz in upanje na njihov obstoj

MIHAIL

Ja
Ja ja ja ja ja ja ja ja
Ja
Nebesa so
So so so so so so so
Ja
So
So ja.
Pokazala mi jih je
Odprla njihova vrata
Za njimi pa je vse žarelo rdeče
V ljubezni
Je žarelo
Rdeče
Njena ustna
Njena lica
Njen vrat

Rdeče na rdeči preprogi

Ja

Nebesa so

Zagotovo

So

Vem

Ampak tja več ne smem

Ne smem.

Smem.

Ne. Ne, ne smem.

Ne. Ne. Ne smem ne smem ne smem

Niti slučajno.

FJODOR

Misliš na nebesa

Ki so te pahnili v pekel

Pozabi

Pusti

Mimo je

Kar je bilo

Je prešlo

Konec sanjarjenja

Delo

Delo osvobaja

Ne bodi suženj svojim sanjarijam

Delaj

Delaj polno delaj strastno delaj kot nekdanj

Pesni

Poj
Besede išči
Rime žanji
Verze v snope povezuj
Naj lepo zvenijo
Naj bodo ušesom prijetni
Naj bodo srcu prijazni
Besede
Besede besede besede
Sploh niso važne
Besede so besede
Vse so iste
Iste so vse
In enake
Enake ena drugi
Druga eni
Enake in iste
Enako lažnive
Besede besede besede
Vsaka pesem je laž
Vsaka beseda
Nobena beseda
Nobena ni enaka resnici
Nobena beseda ni resnica
Resnica pravica
Pravica pravljica
Pravljica mavrica
Mavrica barvica

Barvica rdečica

Rdečica zlatica

Zlatica ptica

Ptica resnica

MIHAIL

Ne.

Ne.

Ni tako.

Kraljica. Resnica.

Resnica. Kraljica.

Ica ica ica ica. Ca ca.

Aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa. Ah.

Poljubi me.

Kraljuj mi.

Objemi me.

Kronaj me.

Obleci se vame.

Kralj bom.

Tvoj podložnik.

Resnični kralj.

Kralj resnice.

{V čašnem cvetu.}

JOE

Noe?

NOE

Hm?

JOE

Si bil kdaj poročen?

NOE

Sem.

JOE

In? Kako je bilo? Imeti ženo?

NOE

Popolno.

JOE

Popolno?

NOE

Ko sem jo našel, mi ni bilo treba več hrepeneti. Bil sem odrešen želja. Svoboden.

(Tišina.)

JOE

Noe. Misliš, da bom tudi jaz kdaj našel ženo zase?

NOE

Počakaj, da ti najprej zraste brada.

Svoboda

ZAROČENKA

In kaj potem, če sem prišla oblečena v hlače?

ZAROČENEC

No, to pač ...

ZAROČENKA

Kaj to pač?! Sam si rekel, da ti je vseeno, kako pridem oblečena, da bom le lepa. Nisem bila lepa? Nisem lepa? Ti naenkrat nisem več všeč?

ZAROČENEC

Že, seveda si mi, absolutno te obožujem in občudujem in ne morem odmakniti pogleda od tebe ...

ZAROČENKA

Ko sem vstopila v dvorano si se delal da me ne poznaš, sploh me nisi niti dobro pogledal.

ZAROČENEC

Bila je pač taka situacija ...

ZAROČENKA

Kakšna situacija?

ZAROČENEC

Malo ... nerodna, neprijetna ...

ZAROČENKA

Sramoval si se me.

ZAROČENEC

Ne, to sploh ne! Samo ... v zadregi sem bil.

ZAROČENKA

Pa zakaj? Zakaj bi moral biti v zadregi ti, če meni ni prav nič nerodno?

ZAROČENEC

No, saj. Zato. Namesto tebe.

ZAROČENKA

Sprehajam se v visoki travi. Segam do pasu ali še čez. Če počepnem, me sploh ni videti iz nje. Lahko grem tudi lulat, tam, v visoki travi, pa nihče ne bo nikoli izvedel. Samo na spodnja krila moram paziti. Opojno je. Vonj razcvetelih trav. Zlatice, ivanjščice, kadulje. Rumeno, belo, vijolično. Mak. Rdeče, ki te ljubim rdeče. Kukavica kuha. Štejem njene ku-ku. In ne morem si kaj, da si ne bi mislila, da mi preostaja le še toliko dni, kolikor je bilo njenih ku-kujev. Dni svobode. Nepredvidljiva je, kukavica. Včasih mi doda dneve odloga, včasih kar nenadoma skrajša obljubljeni število prejšnjega dne.

Kakšne neumnosti! No, povem ti, da mi je vse skupaj prav figo mar! Vseeno mi je, če debele babnice, katerih obrazi zgledajo kot načičkana uvela glava solate, opravljajo. Vseeno je, še mar mi ni, briga me, solit naj se grejo, požrejo naj se, naj jim vzame sapo, vse to se me sploh ne tiče.

ZAROČENEC

Sedaj pa že pretiravaš. Moraš priznati, da nisi ravnala primerno in mi obljubiti, da se kaj takega ne bo več ponovilo.

ZAROČENKA

Kaj? Kaj naj bi ti obljubila?

ZAROČENEC

Obljubi mi, da se kaj takega ne bo več ponovilo.

ZAROČENKA

In zakaj ti je toliko do tega?

ZAROČENEC

Res ne maram, da bi te opravljali. Da bi padla slaba luč nate. (Premor.) Sploh, ker sem se odločil, da boš kmalu postala moja žena.

(ZAROČENKA osupne.)

(ZAROČENEC poklekne, iz žepa potegne škatlico z zlatim prstanom, ki ga krasi ogromen diamant.)

ZAROČENEC

Mathilda Catherine Anabelle Carla Maria Assunta, bi postala moja žena?

ZAROČENKA

Še enkrat.

ZAROČENEC

Kako še enkrat? Saj še nisva poročena.

ZAROČENKA

Še enkrat me vprašaj.

ZAROČENEC

Bi, Mathilda Catherine Anabelle Carla Maria Assunta, bi postala moja žena?

ZAROČENKA

(Kot v šoku, še vedno molči in ga nejeverno gleda.)

ZAROČENEC

Bi preživela ob meni preostanek svojega življenja? Bi postala moja stalna spremljevalka na plesih? Koliko lažje bi bilo življenje, če mi te ne bi bilo treba vsak teden posebej spraševati, če greš z mano na ta ali oni ples, na ta ali oni sprejem. Seveda na ples ne boš hodila v hlačah (se *zaheheta in ji hudomušno požuga*), ampak tako, da mi bo vsak, ki te bo videl, zavidal ... toliko bom pa že skrbel, da ti kupim spodobno obleko ... in steznik ... kakorkoli ...

ZAROČENKA

Ko pijem čaj. Ga pijem tako dolgo, da je na koncu že čisto hladen. Praviijo, da hladen čaj ni dober. Mene pa ne moti. Ko jem zajtrk. Berem poleg časopise. Jajca s slanino in fižolom se ohladijo. Praviijo, da cvrtje ni dobro hladno. Ampak mene ne moti. Ko grem v mesto. Obležem svojo vsakdanjo obleko, v kateri posedam na divanu in hodim na sprehode. Praviijo, da ni dovolj fina za med ljudi, da je že obnošena. Mene pa ne moti.

ZAROČENEC

Nikoli ti ne bo zmanjkalo nakita, ne bo minil dan, da ne bi prejela šopka rož, iz vsake poti v mesto ti bom prinesel klobuček ali šolenjčke ali rokavičke ali nogavičke ali hlačke, kadar pa boš pridna deklica in me boš resnično zelo razveselila, pa ti bom prinesel ročno izdelane čokoladne bombone ...

ZAROČENKA

Ponoči me nosi luna. Zbudila sem se že na najbolj nenavadnih krajih. Na seniku. V hlevu, na hrbtu svojega konja. Na strehi, za dimnikom. Na balkonu sobe za goste, medtem ko je za baldahinom mastno drnjahal sir Dolf. V shrambi, z žlico v rokah in okrog ust od masla in kosmulj. V svoji dolgi beli spalni srajci.

ZAROČENEC

Ne skrbi za doto, ne skrbi za balo, mati je rekla, da sploh ni važno, če te ljubim, naj te oženim, ni važno, če k hiši ne prineseš porcelanastega posodja in srebrnih vilic, glavno, da te obožujem, da poljubljam tla po katerih hodiš, se opajam z ovohavanjem blazinic na katere naslonjena si ležala na divanu ...

ZAROČENKA

Po materi sem podedovala: stekleničko parfuma. Ambra. Igle za lase. Dolgi dolgi lasje. Slonokošččen glavnik. Valoviti, nikoli popolnoma počesani. Pribor za pisanje pisem. Prah in tinta. Obtežilnik za papir. Bonton za ženske. Poročno obleko. Skrinjico družinskega nakita. Ne vem točno, kaj vse je v njej, nazadnje sem jo odprla dan po maminem pogrebu. Vem samo, da v njej ni jantarnih uhanov. Slika moje mame v moji glavi. Jantarni lasje, jantarne oči, jantarni uhani. Ampak jantarnih uhanov v skrinjici ni. Ti so šli. Svojo pot.

Po očetu sem podedovala: to posestvo. Hišo. Park. Hleve. Konje. Živino. Perutnino. Gozdove. Polja. Trawnike. Pašnike. Služinčad. Auto. Knjižnico.

(ZAROČENKA še vedno molči.)

ZAROČENEC malo v zadregi

Bi postala gospa sir Ashingam? Bi živela v družinskem dvorcu Bedakstone s petintridesetimi spalnicami, marmorno dvorano, odprtim kaminom, zbirko perzijskih preprog, kristalnimi lestenci, beneškimi lestenci, najlepšimi rogovji, portreti mojih dragih pokojnih prednikov, odlično kuharico, sedeminštiridesetimi služabniki in vrtnarjem, bi preživljala poletja na francoski obali Ville-de-Bille na obali Francije, v družbi moje matere in njenih dvanajstih kuncev z žametnim kožuškom? Bi si želela zajtrka v postelji, mehko kuhanih prepeličjih jajc, toasta s kaviarjem, malinovega džema, seveda vsega v primernih damskih količinah, ne boj se, ne bi hotel, da se zrediš. Bi postala moja konkubina, ljubica, priležnica, ljubimka, gejša, kurbica? Bi upoštevala vse moje želje, zahteve, hotenja? Bi mi rodila sina? Potem lahko tudi še kakšno hčerkico, če bi jo rada lepo oblačila, učila francoščine, vezenja in klavirja, ampak najprej sina. Da bo šel rod naprej. Da bo družina obstala. Da bo posestvo v naših rokah še naprej. Bi zabavala moje prijatelje na čajankah, jim pokazala vso svojo intelektualno širino, ja, imel bom izobraženo ženo, ki včasih že meji na pravega malega filozofka, bi jim povedala tisto zgodbo o ... Bi mi obljubila, da boš pozabila na hlače in na dirkanje z avtomobilom in na obiske konj v hlevu in debate s konjskim hlapcem in peko pit in prijateljstvo s kuharico in branje celih poglavij ljubezenskih romanov mladim skoraj nepismenim služabnicam?

ZAROČENKA

Rada berem. Veliko berem. Občudujem ženske. Naš čas nam je končno dal ženske, ki si upajo prijeti za pero. Ki primejo za pero. Ki vedo, kaj s peresom početi. Poleg tega, da na košček škarnicla načekajo gospodinjske izdatke. Ljube, ljube, ljube sestre Brönte, ljuba Emily, ljuba Anna, ljuba Charlotte, ljuba gospodična Austen, ljube, ljube, preljube pogumne ženske. Ki so videle resnično. In to zapisale.

ZAROČENEC

Boš postala najboljša prijateljica moje mame, bosta skupaj šivali prešito odejo v karitativne namene, in se vsako prvo soboto v mesecu zapeljali od vrat do vrat in zbirali prostovoljne

prispevke za dobrodelnost? Bi hodila z mano na lov? V lovu na race sem nedosegljiv. Bi šla na poročno potovanje v Indijo? Morda bi ti tam lahko dobila kakšno zanimivo damo za družbo, da ti ne bi bilo dolgčas, kadar bom imel opravke v mestu ... ali v poletni rezidenci. Niso vse Indijke slabe, je že res, da imajo umazano polt in vedno gledajo nekako nadležno ponižno, ampak tudi mene je s svojim mlekom k prvim čevljkom gor spravila ena taka ...

ZAROČENKA

Ko ne zdržim več, se usedem v avto. Nadenem si ruto. In očala. Usnjene rokavičke. Motor zahrumi. To brnenje. Me pomirja. Ob njem se počutim varno. Speljem. In kmalu pospešim. Hočem stran od sveta, v katerega sem ujeta. Hočem prehiteti ta dolgočasni počasni stari svet. Hočem naprej, hočem na obzorje. Pospešujem. Motor brni. Skoraj sem že dosegla štirideset kilometrov na uro. Kri buta ob stene žil, v glavi mi buči.

ZAROČENEC

Vse boš kar si boš zaželela, pa čeprav samo v mislih, vse boš dobila. Ni je želje, ki ti je ne bi mogel izpolniti. Nič ni predrago, kadar je za mojo ženo.

ZAROČENKA

Po materi sem podedovala: otožen pogled in odločnost.

Po očetu sem podedovala: predrzen nasmeh in svobodomiselnost, ki se včasih nagiba k brezbriznosti.

ZAROČENEC

Obljubi mi le, da se boš umirila. Se ustalila. Se obnašala kot odlična žena odličnega moža, kar brez dvoma boš. Le to mi obljubi.

ZAROČENKA

Ne da sovražim, da ljubim, sem na svetu.

ZAROČENEC

Mathilda. Še vedno molčiš. Morda sem te presenetil. Morda si padla v šok. Morda premišljuješ, če ni morebiti kje okrog tebe še kakšna boljša partija, ampak Tilly, tebi, ki boš moja žena, lahko brez kanca sramu povem, da sem nesramno bogat in da imam presneto precej dobrih zvez pri vseh ljudeh, ki v naši deželi danes kaj štejejo, boljšega moža od mene ne najdeš, pa če iščeš s povečevalnim steklom ...

ZAROČENKA

Kako dolgo sem čakala ta dan! Kako dolgo sem hrepenela po njem!

ZAROČENEC

Draga draga, ljuba, prekrasna, dražestna Mathilda. Vem, da je snubitev samo formalnost, ampak mati mi je povedala, koliko ženskam ta formalnost pomeni. Če te ne bi zasnužil kot se za genetlemanu spodobi, bi se počutila prevarano in ogoljufano, ko prijateljicam ne bi mogla pripovedovati o teh nepozabnih trenutkih, ki se spletejo med dvema srcema, ki sta si že tako blizu, da že ni več važno, čigava je hiša in čigave zlate palice na banki. Naj torej tebi na ljubo ponovim še enkrat svojo ponudbo. Mathilda Catherine Anabelle Carla Maria Assunta, kraljica mojega srca, stražarka mojih sanj, svečenica mojim upom: ali bi postala moja žena?

ZAROČENKA

Kako dolgo sem čakala na to vprašanje!

Tako srečna sem. Ne spominjam se, kdaj sem bila nazadnje tako srečna. Tako srečna sem bila morda le še na tisti dan, ko sem zapustila dekliški internat, zažgala uniformo in zapiske.

Obljubim. Obljubim. Nikoli in nikdar se ne bom poročila s tabo.

(Zaročenka se radostno smeji, objema in poljublja zaročenca. Zaročenec je frapiran.)

Danes se torej vidiva zadnjič.

Svobodna. Svobodna.

Butler, prinesi nama šampanjec, nazdraviti morava!

Hvala John, daj, prinesi še sebi kozarček, nazdravi z nama!

Ne morem verjeti, še vedno ne morem verjeti lastni sreči. Pa saj pravijo, kdor čaka, dočaka ...

Kaj praviš John, kaj ni tale moj Charlie prav očarljiv? Kaj ni krasen? Na zdravje, na snubitev! Na še mnogo snubitev, ki se končajo s šampanjcem in slovesom! Na Charlieja in njegov novi začetek! Charlie, sedaj si se me končno rešil. Sedaj lahko uradno hodiš na čajanke in večerje k vdovi Bonshierski, sedaj ji brez neprijetnih ugovorov kvazi vesti lahko prepuščaš svoje lasišče v masažo ...

(Zaročenka je prijela Zaročenca v plesno držo, vrti ga po prostoru.)

Rada te imam Charlie, prav rada. Še nikoli te nisem imela tako rada kot prav ta trenutek.

{V ledeni deželi.}

JOE

Je še daleč?

NOE

Si utrujen?

JOE

Ne.

(Tišina.)

JOE

Bova kmalu tam?

NOE

Si se naveličal poti?

JOE

Ne.

(Tišina.)

JOE

Kdaj bova prišla?

NOE

Bi rad, da se ustaviva?

JOE

Ne.

NOE

Zlezi v moj nahrbtnik in zaspi malo.

(Joe res zleze v Noetov nahrbtnik, Noe si ga oprta. Tišina.)

JOE

Pogrešam mamo.

NOE

Vsi pogrešamo mame. Tvoja pa se bo na pomlad spet vrnila.

Kruh

MATI

Mesi, le mesi, dekle, to testo.

DEKLE

Kako naj ga mesim, ko je premalo voljnó?

MATI

Noter daj kepico putra skrbno.

DEKLE

Sem dala ga noter, pa je postalo lepko.

MATI

Z moko potresi, ne maraj za to.

DEKLE

Jojme, prejojme, testo kašasto.

MATI

Zdaj zberi se, dékle, in mesi lepo!

DEKLE

Kako naj ga mesim, ko je pri srcu bridkó?

MATI

Potlači bridkosti, čeprav je težko.

DEKLE

Ne morem pozabiti nanj, ki ga ljubim gorko.

MATI

To le mladost je, ki pravi tako.

DEKLE

Da bila bi mladost, bilo bi lahko.

MATI

Mesi, le mesi, dekle, to testo.

DEKLE

Kako naj ga mesim, ko v očeh solze vro?

MATI

Roke uporabi, na solze pozabi. Življenje je v kruhu in kruh gre ljudem.

DEKLE

Življenje je moje obstalo pri njem.

MATI

Grenka bo tale svatovska pogača, obnašaj se, kot da jemala bi berača.

DEKLE

Drugačna ne more biti, ko jemljem rogača.

MATI

Babše nehvaležno, da te ni sram! Vesela bi morala biti, da kmalu za vedno od bajte boš stran!

DEKLE

Nikoli več ne bom vesela, ker mojemu ljubemu poslednjo pesem puška je zapela.

MATI

Počiva naj v miru, ubogi fantič. Naj mu zemlja bo lahka, saj ni bil slabič. Pa vendarle pomni: ponuditi ni imel nič.

DEKLE

To laž je najgorša: če drugega ne, imel je zlato srce in zlate roke. Temu, ki možete me z njim pa se edinole zobje mu vedno bolj zlaté ...

MATI

Spominjam se ... resnično res, nekaj imel tudi zlate je lase ...

DEKLE

Izgubil jih je na ležišču, preden sem se, še dekletce, prvič igrala na domačem dvorišču.

MATI

Kaj še? Mu boš očitala tudi skrinjo, polno zlata suhega?

DEKLE

Zaradi mene ga prav lahko komu vbogajme da. Meni veselja z njim prav nič ne pridá.

MATI

Z otroki je križ. A ta križ je iz nebeškega zlata. Ni čudno, da človek ta križ težko od sebe da. Mesi, le mesi, dekle, to testo.

DEKLE

Ne morem več mesiti, že diham težko.

MATI

V prihodnje dni naj misel ti zleti. Nič več ne bo po vodo treba ti, nič več na njivo, nič več k živini, cele dneve lahko boš šivala in pela, kruha sita in mesa.

DEKLE

Moje meso je pripravljeno, moje meso je jed.

MATI

Kaj da bolj bleda od praznične moke, kaj da oči se ti obračajo vstran, kaj omahuješ nad mizo domačo, kaj da roke so obstale v testu.

DEKLE

Mamica moja zlata, že vidim rajska vrata, pred njimi pa soldata.

MATI

Bog se nas usmili, kaj naj storim v tej sili?

DEKLE

Zbogom mamica, ne bodi žalostna. Potolaženo srce bo počivalo v kupu zemlje.

MATI

Ne svatovsko, mesila si pogačo pogrebno. Kot bi vedela, bridko si pogačo si s solzami pognetala.

{V pravljici.}

JOE

Povej mi pravljico.

NOE

Kakšno pravljico?

JOE

O fantu, ki je iskal zaklad in o starcu, ki ga je spremljal.

NOE

Te pravljice ne poznam. Lahko pa ti povem tole pravljico:

»Živalska pravljica. Zložil Noe.

VEVERICA

Vrni mi moj želod!

SRAKA

Kaj se tako lepo zlato sveti?

ČEBELA

Bzzz.

EZOP

Ni vse zlato, kar se sveti.

VEVERICA

Vem, da si bila ti, gledala si me, ko sem ga skrivala na varno, vedela si, da je na varnem, pa si ga izkopala in ukradla!

SRAKA

Tekoče zlato!

ČEBELA

Bzzz.

EZOP

Ko zlato govori, beseda več ne drži.

VEVERICA

Nesramnica, tatica predrzna, odnesla si ga v svoje gnezdo in sedaj čepiš na njem kot na zlatem jajcu, ampak povem ti, da tako ne bo več dolgo!

SRAKA

Mislite, da bi se mi perje obarvalo zlato, če bi se povaljala po njem?

ČEBELA

Bzzz.

EZOP

Zlato rado srce okameni.

VEVERICA

Boš dala nazaj moj zlati želod ali ne boš?!

SRAKA

Nisem kriva, če kdaj odnesem s seboj kaj, kar se zlato leskeče ... samo se prime mojega perja ...

ČEBELA

Bzzz.

EZOP

Zlato ne govori, premore pa vse.

VEVERICA

Ne grem, dokler mi ne vrneš želoda. Ne grem, ne grem, ne grem!

SRAKA

Tole tekoče zlato se pa mojega perja prijemlje malo preveč dobesedno ...

ČEBELA

Bzzz.

EZOP

Zlata veriga ne da svobode.

VEVERICA

In ne bom, ne bom, ne bom utihnila, dokler ne priznaš svojega podlega zločinstva zagrešenega na želodu!

SRAKA

Pusti me. Pusti me od tu. Ničesar nočem. Nočem zlata, ki ti svobode ne da.

ČEBELA

Buhahahaha.

EZOP

Na med se muhe – in kot v naši lepi pravljici, včasih tudi srake – love, na sladke besede pa ljudje.«

Denar

(Starec z dolgimi sivimi lasmi, še daljšo belo brado in izrazitim, a malce potlačenim nosom. Zavrt je jutranjo haljo iz vijoličasto-zelenega z vzorci potiskanega žameta, na glavi mu čemi nočna čepica s cofkom. Sedi za mizo. Na mizi pred seboj ima skrinjico z denarjem. Zlaga ga ven, zlatnike, srebrnike, bakrene novčiče, mogočne krone in preproste božjake. Vsakega vzame iz skrinjice slovesno in spoštljivo, pridrži ga proti luči, si ga ogleda z obeh strani, si ga pritisne k ustnicam, ob vsakem takem poljubu zamiži, kot da čuti posebno povezanost z vsakim novcem, in ga odloži na kupček. Za njegovim hrbtom se pojavi Neznanec.)

NEZNANEC

Danes boš ...

FERDO

Vem.

(Premor.)

NEZNANEC

Dobro. Potem ...

FERDO

Potem ne bo nič. Ničesar več.

(Premor.)

NEZNANEC

Kako pa to veš?

FERDO

Nisem plačal.

NEZNANEC

Zakaj pa ne? Kaj še čakaš?

FERDO

Moji dolgovi so veliki.

NEZNANEC

Gotovo imaš dovolj, da jih poravnaš.

FERDO

Saj je tako že prepozno.

NEZNANEC

Do zadnjega diha ni prepozno.

FERDO *se obrne in se zastrmi Neznancu v obraz.*

Si angel ali hudič?

NEZNANEC

Boš cifra ali mož?

(Neznanec izgine.)

FERDO

Sam sem. *(Premor.)* Sam. *(Premor.)* Sam nisem. *(Premor.)* Sam nisem nikoli dal kaj dosti na to, kaj si želijo drugi. *(Premor.)* Drugi. Dragi. Naši dragi. *(Premor.)* Pokojniki. *(Premor.)* Svoje mrtve pokopavati. To znam, ja. Ampak kakšni stroški so to. Si sploh ne predstavljate. Saj, saj. Najlažje je tako. Umreš, drugi naj si pa razbijajo glavo s tem, kako vse plačati. Umivalke. Objokovalke. Duhovna in njegove ministrante. Priklatijo se požrešni sorodniki, vsa žlahta, strgana plahta. Iz vseh lukenj prilezejo. Bežni znanci, ki jim ob svoji smrti tako živo vstaneš v spominu, da pridejo vsi solzni in slinasti na pogrebščino. *(Premor.)* Ne bo tako. Ne bo tako, ko bom zaspal v večnost. *(Premor.)* Zaspal v večnost. *(Premor.)* Jaz nikoli ne spim.

Oprostite. Pozabil sem se predstaviti. Jaz. *(Premor.)* Jaz sem Ferdo. In to je moja jutranja halja. Za prijatelje Jutranjka. In tole je moja nočna čepica. Jaz ji rečem kar Čepotica, pa nima nič proti. Celo všeč ji je. Jaz sem Ferdo in to so moji prihranki. Jaz sem Ferdo, star sem že in betežen in danes naj bi umrl. Jaz sem Ferdo in nekoč sem imel mamó Julko, ženo Margo in hči Editó. Jaz sem Ferdo in sem sam na svetu. Ne, ni res. Jaz sem Ferdo in še vedno imam jutranjo haljo Jutranjko, nočno čepico Čepotico in prihranke. In prav zaradi teh bornih prihrankov ne vem, če mi bo danes dovoljeno umreti.

MARGA

Daj mi ga.

FERDO

Koga?

MARGA

Denar.

FERDO

Kakšen denar. Nimam denarja.

MARGA

Kako nimaš denarja. Daj mi kovanec.

FERDO

Kovanec? To pa ni denar. Tega ti ne morem dati.

MARGA

Daj. Daj sem.

FERDO

Zakaj?

MARGA

Po nakupih moram.

FERDO

Kakšnih nakupih?

MARGA

Masla je zmanjkalo.

FERDO

Kakšna potrata! Maslo.

MARGA

Ne bi rad mesne pite za večerjo?

(FERDO se kuja. Tišina.)

Naj raje napulim malo trave?

FERDO

Hudobna si. Nalašč me mučiš.

(Tišina.)

MARGA

Daj sem kovanec.

FERDO

Ne dam.

MARGA

Zadnjič ti rečem.

FERDO

Ne.

MARGA

Opozarjam te ...

(Tišina.)

Mojbog, kaj mi je bilo, da sem se poročila s tabo?! Kako mi ni bilo že na prvi pogled jasno, da si najhujši stiskač, kar jih je kdaj tlačilo zemljo? Kako, da tega nisem pravočasno zavohala? Prevaral si me. Vsakič si si sposodil obleko od drugega bratranca, igral si svetovljana, gosposkega človeka, nekoga, ki ima in rad tudi da, sedaj pa ... že od poročne noči si nisi nadel druge obleke od te halje. Grozna je, in čepica še bolj in ti še bolj. Mojbog, ko si se v poročni noči prvič odeval vanjo, sem se smejala, zdelo se mi je zabavno, fino, lepo, da ima moj mož žametno haljo, se mi je zdelo pametno, modro, preudarno, da ima moj mož tudi čepico za poleg, se mi je zdelo, da mi je sekirica padla v med.

FERDO

Dovolj. Tega ne bom poslušal.

MARGA

Kar poslušaj. Saj to znaš, poslušati. Saj te je mamica naučila poslušnosti, mar ne?

JULKA

Kaj je spet? Kaj te spet muči?

MARGA

Nič, nič. Rekla sem samo, da ste lepo vzgojili svojega sina ...

JULKA

Sem te, Ferdo?

FERDO

Si me, mama.

JULKA

Tako. To je torej rešeno. Kaj še hočeš?

MARGA

Nič, nič. Od vas prav nič. S Ferdom se pogovarjava ...

JULKA

Klicala si me! Priklicala si me! Zbudila si me iz spanja v večnosti, in sedaj praviš, da nočeš ničesar od mene. Ferdo, kje si staknil to prostakinjo?

MARGA

Oprostite!

FERDO

Mama, moja žena je. Žena in mati mojih otrok.

JULKA

Otroka. Ednina. Pa še ta je bila punčkica.

EDITA

Kaj se dogaja?

JULKA

Da nisi bil sposoben napraviti enega fanta, enega zdravega, krepkega fanta ...

FERDO

Jaz nisem kriv ...

MARGA

Hočeš reči, da sem jaz?!

JULKA

Jaz gotovo nisem.

EDITA

Kaj se dogaja? O čem se spet pričkate?

MARGA

O ničemer, pridi, ljubica, greva nazaj v večnost.

EDITA

Očka! Kako sem te vesela. Že dolgo me nisi poklical. Niti kdaj sem dobila zadnje pismo od tebe, se ne spominjam. Očka. Dragi očka. Kako ti kaj gre?

JULKA

Kakšna patetika. »Očka!« Mi smo svoje starše onikali, in to je bilo edino prav in primerno. Današnja mladina ...

MARGA

Zadnjič ti rečem: torej mi ne daš denarja?

FERDO

Ne.

JULKA

Denar imaš? Denar? Sem z njim!

(FERDO molči.)

Sem z njim, sem rekla!

FERDO

Ne.

JULKA

Ne. Ne si rekel svoji materi. Ne si rekel svoji materi, ki te je rodila, dojila in vzgojila. Rekel si ji ne.

FERDO

Ne.

EDITA

Očka. Me imaš kaj rad?

FERDO

Hm.

EDITA

Daj no očka, imej me vsaj malo rad.

FERDO.

Khm, khm.

EDITA

Dvigni me v zrak in zavrti naokrog, da bom videla vse razmazano, vse bodo samo še picke packe, vse bo en navaden zmazek, vse barve se bodo pomešale in stvari ne bodo imele več nobenih oblik, vse bo izginilo, razen tvojih oči, gledala te bom v oči, ko me boš vrtel, in te se ne bodo razmazale, te ne bodo picke packe in navaden zmazek.

MARGA

Pridi, ljubica, greva.

EDITA

Očka, zakaj me nikoli nisi peljal na sladoled?

(Edita, Marga in Julka izginejo. Ferdo se oklepa svojih prihrankov, trmasto in prestrašeno, ščiti jih z vsem svojim telesom in dušo. Za njegovim hrbtom se spet prikaže neznanec.)

NEZNANEC

Zakaj je nisi nikoli peljal na sladoled?

FERDO

Nisem si mogel privoščiti ... nikoli nisem imel dovolj denarja ...

NEZNANEC

Če ti tako praviš ...

FERDO

Res ga nisem imel! Nikoli nisem imel denarja in ga nikoli ne bom imel! Revež sem bil, revež sem in revež ostanem. Kar pogledajte mojo opravo: že sedemdeset let nosim eno in isto haljo, eno in isto čepico, ene in iste copate. Hvala bogu, da se podgane pridno množijo, tako imam vsaj kaj jesti – tapet mi je že zdavnaj zmanjkalo.

NEZNANEC

Kar je bilo, je prešlo. Minilo je.

MARGA

Žene nikoli ne pozabijo.

JULKA

Matere pozabijo vse, odpustijo vse, če jim le ne rečeš ne.

EDITA

Očka, zakaj me nisi nikoli peljal na sladoled?

FERDO

Nisem kriv. Nisem hotel. Nisem hotel, da bi bilo tako. Hotel sem samo ... zlato.

NEZNANEC

Ampak zlata ne moreš vzeti s seboj.

FERDO

Potem pač ni vredno iti.

NEZNANEC

Čakajo te. Pričakujejo te. Prišel je tvoj čas. Poravnati moraš stare račune. Odplačati dolgove.

FERDO

Ampak jaz ... nimam ... denarja ...

NEZNANEC

Sem rekel kaj o denarju?

MARGA

Tudi s pohvalo za novo frizuro bom zadovoljna.

JULKA

Kanček hvaležnosti in vse bo spet dobro.

EDITA

Očka, zavrti me spet naokrog, da bo svet razmazan in bodo vse same picke packe, samo tvoje oči se bodo svetile kot dva zlatnika ...

NEZNANEC

Boš cifra ali mož?

FERDO

Pozdravljeni. Ja. Jaz sem Ferdo. Klical sem vas že prej. (*Premor.*) Nikar se ne trudite z iskanjem. Najbrž me nimate na seznamu. Enkrat sem bil sicer včlanjen, ampak hitro so me izključili. Nisem plačeval članarine. Nisem si mogel privoščiti take razsipnosti. Plačevati vam članarino bi bila navadna igra na srečo. Vložiš, pa sploh ne veš, če kaj dobiš. Kdo ti lahko zagotovi, da je tvoja srečka dobitna? Da ti bo nekoč zagotovo večkratno povrnjeno? Nihče. Nihče na tem svetu ti ne more tega zagotoviti.

{V podzemni jami.}

(V temi.)

JOE

Tukaj sva. Zemljevid pravi, da je točno nekje tu.

NOE

Posveti mi.

(JOE uprasne prvo vžigalico. Zagori, v majhnem krogu svetlobe vidimo le Joejeve in Noetove roke. Vžigalica ugasne.)

NOE

Ničesar nisem videl, prižgi še eno.

(JOE uprasne še eno vžigalico. Ta, sicer šibko, osvetli večji del prostora, svetloba zaplapola po prostoru, grozljive sence se narišejo po stenah. Vžigalica ugasne.)

NOE

Še eno.

JOE

Zadnja je.

NOE

Ni važno. Sedaj jo potrebujeva.

(JOE uprasne zadnjo vžigalico, cel prostor se razsvetli. Vsi koti prostora so napolnjeni s kupi kosti.)

JOE

Je to zaklad?

(Tišina. Tema.)

Zapuščina

RUDAR

Ali ste vedeli, da je človekova največja sreča delo?

Na današnji dan sem že davno pred sončnim vzhodom srečno vstal iz ležišča, srečno obul rudarske škarpete, srečno zlil vase golidico kislega mleka, srečno nataknil na glavo čelado in srečno v roke vzел rudarsko svetilko. Na današnji dan sem srečno prikolovratil do vhoda v rov, se srečno spustil več kot tri tisoč metrov pod zemljo, se srečno spotil na petinštiridesetih stopinjah celzija in srečno našel dober kos zlate rude. Na današnji dan sem srečno zaslišal strašno bobnenje, srečno ostal ujet na treh kvadratnih metrih in sedaj tu srečno hitro umiram.

Ali ste vedeli, da delo krepí in osvobaja?

Na današnji dan sem krepak in svoboden. In se ne bojim smrti.

Ali ste vedeli, da je človek ob rojstvu nepopisan list? Da so mu odprte vse možnosti?

Na današnji dan je umrl ded. Rudar. Na današnji dan je umrl moj oče. Rudar. Na današnji dan se je rodil moj sin. Rudar. Na današnji dan se bo rodil moj vnuk. Rudar.

Ali ste vedeli, da je povprečna življenjska doba iskalca zlata enaka vloženemu času iskanja deljenem z vloženim iskateljskim trdom?

Na današnji dan so križali Jezusa, na današnji dan se je Nietzscheju zmešalo, na današnji dan so ustrelili Martina Lutera Kinga, na današnji dan je Krištof Kolumb zaplul v napačni zaliv in odkril Ameriko, na današnji dan se je Francu Jožefu zataknila koščica pečene piške, pa so ga potolkli po hrbtu in vse je bilo spet dobro, na današnji dan si je Ivana Orleanska z nožem odrezala svojo do kolen segajočo kito zlatih las, na današnji dan si je Marilyn Monroe zlomila noht, na današnji dan je Dickens napisal zadnjo besedo Oliverja Twista, na današnji dan je Napoleon ugotovil, da sovraži svoj odsev, na današnji dan se je Thelma iz londonskega predmestja odločila, da bo kot prostovoljka odšla na celino, kjer bo negovala vojake, ranjene na frontah prve svetovne vojne.

Nisem se bal življenja, zakaj bi sedaj trepetal pred smrtjo? Neskončna lahkost nebivanja.

Na današnji dan sije sonce. Na današnji dan tudi na rudnik sije sonce. Na današnji dan sije sonce na rudnik, v katerega sem živ zakopan. Pokopan. Na današnji dan se bo sonce stemnilo.

Ali ste vedeli?

Kdor išče, ta najde. Kdor išče zlato, tudi najde zlato. Prej ali slej. In četudi le neznatno drobtinico.

Zapomnite si to, izgubljeni izgubljene generacije.

Ali ste vedeli?

Na današnji dan vzemite v roke kramp in začnite kopati.

{V zraku.}

JOE

Zakaj prašiči ne letijo, zakaj denar ne raste na drevesih, zakaj kruh ne leži po tleh? Zakaj v puščavi ni vode, zakaj se ljudje spreminjajo v prah, zakaj veter njihov prah odnaša v puščavo, kjer ni vode, brez vode pa ni življenja? Zakaj zajec nikoli ne spregovori o sočni sveži travi, ki je njegovo ležišče in njegov vsakdanji kruh, zakaj vrtnice tako trmasto molčijo o tistih, ki so se sklonili k njim, se potopili v njihove cvetne čaše, zakaj ogledala nikoli ne povedo o vsem, kar so videla, zakaj potoki skrivajo odseve in jame goltajo odmeve? Zakaj je moj želodec tako nevljudno nepredvidljiv, moji lasje slamnati, moj obraz ves pegast in zakaj mi brki in brada kar nočeta zrasti, čeprav nisem več deček?

NOE

Trinajst let je dovolj, da se ti red sveta zazdi čuden. Ampak niti petsto petdeset krat petsto pet krat pet let ni dovolj, da bi si ga znal razložiti.

JOE

Ampak zakaj ...

NOE

Ne vem in tako pač je, to sta edina odgovora, ki ju poznam. Tako pač je, da ne vem.

JOE

Jaz pa ne vem, da tako pač je. In nočem vedeti.

Želja

DEKLE

Ne vidi me.

MLADENIČ

Vsak je sam. Ostane sam.

DEKLE

Še nikoli me ni videl.

MLADENIČ

Za samoto rojeni, v samoto vzgojeni.

DEKLE

Srečala sva se že. Velikokrat sva se že srečala.

MLADENIČ

Živeti v samoti, umreti v samoti.

DEKLE

Nikoli me niti ne pogleda.

MLADENIČ

Sam zase.

DEKLE

Bi me sploh videl, če bi me pogledal?

MLADENIČ

Sam na svetu. Brez doma.

DEKLE

Najbrž ne. Sploh me ne bi videl.

MLADENIČ

Imam hišo, v kateri živim. Imam še žive starše. Imam brate in sestre, vse srečno poročene. Vsi imajo otroke. Imam prijatelje vseh baž: od avtomehanika do filozofa. Vsi imajo poklic in delo.

DEKLE

Včasih se mi zdi, da me vidi, ko mu prihajam nasproti. In nato odvrne pogled. In zato odvrne pogled. Včasih se mi zdi, da se, potem ko sem že mimo njega, ozre za mano.

MLADENIČ

Dom je tam, kjer je srce. Jaz nimam doma. Torej tudi srca nimam?

DEKLE

Vem, kaj si želim v življenju. To ni moj problem.

MLADENIČ

Ne vem, kaj naj z življenjem. To je moj problem.

DEKLE

Ampak tega, kar si želim, ne morem doseči sama. To je moj problem.

MLADENIČ

Ampak to lahko ugotovim le sam. To ni moj problem.

DEKLE

Nestrpna sem, nepotrpežljiva. Rada bi, da se zgodi, zdaj, takoj, naslednjič, ko se srečava.

MLADENIČ

Saj se nikamor ne mudi. Časa je še dovolj. Do smrti. Potem pa ...

DEKLE

Kaj, če bi se kar ustavila. Ga nagovorila.

MLADENIČ

Mislite, da se po smrti vse duše združijo v eno samo veliko, vesolje obsegajočo dušo? To mi ni všeč ...

DEKLE

Triinšestdeset.

MLADENIČ

Potem najbrž ne bi bil več sam, če bi bil združen v dušo velikanko, kajne ...

DEKLE

Triinšestdeset, bi mu rekla, triinšestdesetkrat sva se že srečala. Pa nikoli videla.

MLADENIČ

Morda pa sploh ne bi bilo tako slabo, biti delček neskončnega kozmosa. Morda bi se potem spet nekje počutil doma.

DEKLE

Vesela sem, da sva dobila še eno možnost. Da sva se danes triinšestdesetič srečala. Bala sem se že, da vas nikoli več ne srečam. Vsakič, ko sem vas srečala, in sva šla drug mimo drugega me je bilo strah, da je bilo to zadnjič.

MLADENIČ

Morda bi bila to rešitev.

DEKLE

Poglejte, povedala bom kar naravnost: nimam doma. Bi mi morda vi lahko ponudili kotiček? Skromno sobico morda? Ali lopo za hrambo orodja nemara?

MLADENIČ

Ne. Vseeno. Premlad sem še. Za smrt imam še celo večnost časa.

DEKLE

Oh. Nikar ne skrbite. Pošteno bi vam plačevala za to. Marsikaj znam in marsičesa se lahko še priučim. Lahko skrbim za vaš zelenjavni vrt, ruvam plevel in zalivam sadike, dobra sem v krpanju nogavic in šivanju gumbov, odlična v kuhi enolončnic in pripravi sadnih pit ter vlaganju kompotov in kuhanju marmelad.

MLADENIČ

Nimam pa vse večnosti za marsikaj drugega ... ne bi bilo slabo, če bi, preden me pobere okusil vsaj še malo ... Ljubezen gre skozi želodec. In skozi rjuhe. (*Premor.*) Ne vem, zakaj se vedno zatakne že pri želodcu. Še preden bi prišla do rjuh, me že vse mine.

DEKLE

Tudi vašega papagaja bi skrbno hranila, kdaj bi ga spustila, da bi lahko zletel po stanovanju, si spet razširil krila in osvežil perje, in ves čas bi budno pazila, da ga vaš zavaljeni konformistični maček ne bi dobil v svoje kremplje.

MLADENIČ

Morda je pa to. Moram se navaditi kuhati. Potem mi bo šele zares dobro samemu. Počutim se, kot da izdajam samega sebe, svojo samoto, ko grem na obisk k staršem in cel večer ne rečem ne bu ne mu, ker imam brez prestanka polna usta, zdaj reberca, potem krompir, solata z zeljem, korenčkom in jogurtom, jabolčni zavitek z orehi in slivov kompot.

DEKLE

Skrbela bi za vas. Vam stregla. Vam v vsem ustregla. Vse zgolj v zameno za to, da mi daste pri sebi majhen prostorček. Zahtevam preveč?

MLADENIČ

Kje danes najti žensko, ki zna kuhati? Vse so vzvišene nad tem, vse emancipirane, vse imajo preveč opravka z razmišljanjem. Nobena ne ve, kaj hoče, vse bi bile rade samo same, samostojne, neodvisne, samozadostne.

DEKLE

In če bi morda hoteli ... če bi mi dovolili ... če bi si želeli ... bi prav rada ... bi vas z veseljem ... res, prav rada bi vas imela rada.

MLADENIČ

Sicer pa. Komu mar za ženske. Bolje je človeku samemu biti.

DEKLE

In morda ... morda bi tudi vi ... saj ne mislim takoj, ampak sčasoma ... sčasoma bi morda tudi vi vsaj malo majčkeno vzljubili mene ...

MLADENIČ

Čeprav bi se bilo lepo spet malo zaljubiti ...

DEKLE

Kaj pravite, bi poskusila? Se lahko kar vselim? Prtljage nimam veliko, samo tale album starih spominov. Ne skrbite, nisem kakšna sentimentalna nostalgичna trapa, ki dan na dan in noč za nočjo toči solze za preteklostjo. Spomini so uporabni samo za spomin, za drugega nič ...

MLADENIČ

Spominjam se, kako je bilo, ko sem se prvič zares zaljubil. Bil sem star šestnajst let in ona prav toliko. Bila je upornica. Upirala se je vsemu, razen ljubezni. Zaljubil sem se v njeno uporništvo, v njem je bila najbolj resnična, s kratkimi zmršenimi lasmi, podčrtanimi očmi, raztrgano torbo in v bulerjih: eden je bil črn z roza vezalko, drugi roza s črno vezalko. Še zdaj se spominjam, kako sva z njenimi vezalkami pri kanalski zapornici nekoč lovila ribe ...

DEKLE

Vam ni všeč moja ponudba? Se še kar upirate?

MLADENIČ

Ribe so prijemale, ona pa jih je po hitrem postopku vračala nazaj v vodo. (*Premolk.*) Hotela je, da bi skupaj pobegnili. Ko je ugotovila, da mi ni do pobega, me je pustila. Za njena merila se nisem upiral dovolj. V njenih očeh sem postal gnusni mali konformistek. Ki pojé vse, kar mu dajo na krožnik.

DEKLE

Sem bila preveč direktna?

MLADENIČ

Pa sploh ni šlo za to. Udobno mi tako ali tako še nikoli in nikjer ni bilo. Nisem še našel svojega prostora pod soncem. (*Premolk.*) Takrat sem bil zadnjič zaljubljen.

DEKLE

Šla bom.

MLADENIČ

Ojoj. Tamle je.

DEKLE

Če ne vprašaš, ne dobiš odgovora. Če ne poskusiš, ne poznaš okusa.

MLADENIČ

Je res ona? Ja. Je. In sem gre. Proti meni hodi. Približuje se mi.

DEKLE

Dovolj je bilo, dovolj, dovolj sanjarjenja, dovolj upanja, dovolj tihih prošenj in sporočil za veselje, dovolj čakanja, dovolj hrepenenja, dovolj strahov, dovolj zbadanja v prsih, dovolj metuljkov v trebuhu, dovolj megle v glavi, dovolj šklepetanja z zobmi, dovolj trepetanja mišic, dovolj otrplih grimas in prisiljenih nasmehov.

MLADENIČ

Danes si nisem dovolj oščetkal zob.

DEKLE

Danes sem se odločila: danes bom spregovorila.

MLADENIČ

Ne smem zijati vanjo. Sploh pa ne z odprtimi usti. Zakaj nisem uporabil ustne vodice?

DEKLE

Ni res, da pametnejši odneha, ni res, da tisti, ki molči, stotim odgovori, ni res, da je molk zlato!

MLADENIČ

Molk je zlato.

DEKLE

Pa tudi, če je molk zlato: k vragu z zlatom! Ne potrebujem zlata, želim si moža.

MLADENIČ

Res je, ona je, kakor sanja, ona, približuje se, počasi, kot bi hodila skozi oblak, približuje se, obsijana s soncem, prav nič ni podobna moji upornici, njeni lasje so dolgi, njene oči svetle, bosa je in v rokah nosi le nekakšno drobno knjižico, pa vendar od nje sije upornost, lahko bi pobegnila, ampak zgleda, da se je odločila ...

DEKLE

Odločila sem se: zdaj ali nikoli.

MLADENIČ

Jo moram res prav zdaj srečati? Nikoli se ne srečava v pravem trenutku. Nisem pripravljen.

DEKLE

Lahko bi mi malo pomagal. Lahko bi me vsaj pogledal. Poglej me, poglej me, prosim, prosim, poglej me ...

MLADENIČ

Rad bi jo pogledal. Rad bi jo videl. Samo ne danes. Ne še danes. Nisem še pripravljen.

DEKLE

Videla sem te, gledal si me, ko sem ti prihajala naproti, sedaj, ko se ti približujem pa buljiš v tla ... ampak ne boš me ustavil. Vedno se delaš ubogega s to svojo samoto, nedostopnega v svoji vzvišeni osami. Ampak jaz te poznam bolje, kot se poznaš sam.

MLADENIČ

Rad bi bil sam.

DEKLE

Ti sploh nočeš biti sam. Sploh nočeš biti zares sam.

MLADENIČ

Pojdi že mimo in me pusti samega.

DEKLE

Šestinšestdeset.

MLADENIČ

Praviš meni?

DEKLE

Šestinšestdeset.

MLADENIČ

Kaj šestinšestdeset.

DEKLE

Toliko korakov sem potrebovala do tebe od trenutka, ko sem te zagledala.

MLADENIČ

Aham.

DEKLE

Pravzaprav sem jih toliko potrebovala do prostora, kjer sedaj stojim. Če bi hotela priti čisto do tebe, bi morala narediti še vsaj tri.

MLADENIČ

Lahko bi jih naredila še vsaj pet in šla mimo mene.

DEKLE

Bi se potem ozrl za mano?

MLADENIČ

Najbrž.

DEKLE

Bi me poklical nazaj?

MLADENIČ

Mogoče.

DEKLE

Bi res prvi spregovoril?

MLADENIČ

Bi ... brez besed.

DEKLE

Ah. Vedno ista pesem. Kako si?

MLADENIČ

Še kar slabo.

DEKLE

Kaj počneš zadnje čase?

MLADENIČ

Nič kaj dosti. (*Premolk.*)

DEKLE

Kaj novega?

MLADENIČ

Ne.

DEKLE

Služba, punca ...?

MLADENIČ

Ne, ne.

DEKLE

Kako kaj starši?

MLADENIČ

Dobro. Se kar držita.

DEKLE

Pa ostali doma?

MLADENIČ

Menda dobro. Sestra je spet noseča, bratov najstarejši gre v gimnazijo.

DEKLE

Lepo.

MLADENIČ

Mhm.

DEKLE

Pa ...

MLADENIČ

Ja?

DEKLE

Se še kaj vidite s fanti iz gimnazije?

MLADENIČ

Se. Včasih gremo skupaj na pir. Včasih bovljat.

DEKLE

Pogosto?

MLADENIČ

Ne. Sem pa tja. Kdaj pa kdaj. Ko ima kdo čas.

DEKLE

Ti imaš čas?

MLADENIČ

Od časa do časa ga imam. Preostali čas ima čas mene.

DEKLE

Pa sedaj? Imaš čas?

MLADENIČ

Odvisno.

DEKLE

Bi šel na pir?

MLADENIČ

A s prijatelji?

DEKLE

Ne, z mano.

MLADENIČ

Ampak ti ne piješ piva.

DEKLE

Včasih ga.

MLADENIČ

Šališ se.

DEKLE

Greš? Jaz vabim.

MLADENIČ

Glej v tla, glej v tla, čisto blizu je že, čisto blizu, zdaj, zdaj bo šla mimo, mora iti mimo ...

DEKLE

Pogum srce, naprej zastave svobode, prihajam v miru, želim si sporazuma.

MLADENIČ

Kdo je ona?

DEKLE

Sem mirovnica, predstavnica diplomacije svobode, delegatka ljubezni.

MLADENIČ

Res je čudno. Vedno, ko jo vidim, imam občutek, kot da sva stara znanca. Da se poznavata že od otroštva. Kot da pozna moje starše, vso mojo družino, vse prijatelje. Kot da pozna mene. Straši me.

DEKLE

Ne boj se, ne boj se ... saj se ne bojim, saj se ne bojim ... ne bojim se, ne bojim se ...

MLADENIČ

Tako pogumna deluje. Kot da bo spregovorila.

DEKLE

Oseminšestdeset, še korak in bom tik ob njem ...

MLADENIČ

Blizu je, čisto blizu, že čutim njen dih, voham njeno kožo ...

DEKLE

Ničesar ne reci.

MLADENIČ

Ne bom.

DEKLE

Samo poglej me.

MLADENIČ

Ne. Bom.

{Na robu sveta.}

(Tišina.)

JOE

In kaj sedaj?

(Tišina.)

NOE

Dež bo.

(Tišina.)

JOE

Se bo vsaj prah malo polegel.

Iskanje

Na tleh leži že nekoliko strohnelo truplo. Nadenj se sklanjata dva možaka. Eden je malo večji in bolj tršat (Vladigon), drugi malo manjši, z okroglim trebuščkom (Estramir). Oba sta oblečena razcapano, v cape nedoločljive barve – nekaj med rjavo, sivo in temno zeleno. Večji je pokrit s karirasto rjavo čepico z majhnim ščitkom, manjši s polcilindrom izpod katerega silijo še ne povsem osiveli slamnati lasje. Vladigon truplo narahlo sune z nogo.

VLADIGON

Ta ne bo več plesal.

ESTRAMIR

Je kdaj plesal?

VLADIGON

Enkrat že.

ESTRAMIR

Si ga videl?

VLADIGON

Jaz? Ne.

ESTRAMIR

Kako pa potem veš, da je enkrat plesal?

VLADIGON

»Plesal«. Rekel sem »plesal«. Torej sem mislil »plesal«. Kot pleševa ti in jaz na primer.

ESTRAMIR

Ooo, bova zaplesala potratno polko?

VLADIGON

Zakaj bi plesala?

ESTRAMIR

Da bova lažje naprej iskala.

VLADIGON

Pst.

(Premor.)

Mislim, da se premika.

ESTRAMIR

Kdo?

VLADIGON

Tale. Pod nama. Poglej.

(Premor.)

ESTRAMIR

Meni se ne zdi, da bi se premikal. Meni se zdi precej nepremičen.

(Premor.)

VLADIGON

Daj. Skloni se. Poglej, če še diha.

ESTRAMIR

Kaj naj?

VLADIGON

Prisloni uho k njegovim ustnicam, da slišiš, če še diha.

ESTRAMIR

Zakaj ne narediš tega kar sam?

VLADIGON

Zakaj tega ne bi naredil ti?

ESTRAMIR

In zakaj bi?

VLADIGON

Da preveriš, če še diha.

(Premolk.)

ESTRAMIR

A. Tako.

(Premolk.)

Prav.

(Se polagoma spusti na kolena. Nato se obotavljivo ozre nazaj v Vladigona. Vladigon mu vzpodbudno in opogumljajoče prikima. Estramir se nagne nad truplo in se z desnim ušesom

previdno približa tistemu delu trupla, ki je bil nekoč obraz, natančneje, predelu, kjer so nekdaj bila usta, sedaj pa je le še režeče zevajoče zobovje.)

VLADIGON

No?

ESTRAMIR

No kaj?

VLADIGON

Kaj slišiš?

ESTRAMIR

Pst.

(Premolk.)

Nič. Ničesar ne slišim.

VLADIGON

Za vse sem sam!

(Se brez odlašanja nejevoljno še sam spusti na kolena poleg trupla. Se pogovarja s truplom.)

No. Praviš naj se sklonim k tebi? Da bi mi rad zašepetal nekaj lepega? No. Zakaj si si izbral pa prav mene. Zakaj mojemu prijatelju Estramirju nisi hotel povedati ničesar. Zakaj si kar molčal. Izbirčen si. Najbrž si bil tudi pri hrani izbirčen, da si tako suh in grd. *(Premor.)* Sicer sem pa tudi jaz že od nekdaj suh in grd. Včasih sem upal, da se bo to spremenilo, rekel sem si, da bo vse drugače, ko se bom poročil, in mi bo ženička pekla pečenke iz lepenke, pa je vmes prišlo življenje, vse se je drugače zasukalo, vidiš, prijatelj, kdo bi si mislil, da se bova midva kdaj srečala, če bi se res poročil, najbrž nikoli ne bi odšel po svetu, ker bi se s plešastimi grbavci iz vseh uradov tega sveta grebel za lepši jutri. Tako pa ... kot sem ti rekel. Življenje je prišlo vmes. In sem postal iskalec.

ESTRAMIR

Iskalec česa?

VLADIGON

Iskalec zlata.

(Premor.)

Sploh pa nisem govoril tebi.

ESTRAMIR

Aja.

(Premor.)

In. A diha?

VLADIGON

Ne vem. Ničesar ne slišim. Najbrž je res mrtev.

(Premor.)

ESTRAMIR

Kaj misliš, kaj vse bi nama tole truplo lahko povedalo še nekaj let nazaj. Morda celo nekaj mesecev nazaj. Morda bi naju celo usmerilo. Nama povedalo, kje je zlato. Bi nama zaupalo pot do tega, kar iščeva. To truplo. Truplo. Srednji spol. Ni smešno, da je truplo srednjega spola? Kot da po smrti ni več važno, katerega spola si bil v tem življenju. No. Saj najbrž res ni.

VLADIGON

Mislim, da je črvom čisto vseeno, koga jedo. Lisicam in vranam pa prav tako. Samo, da je meso, meso, meso, pa ni važno, če je petek ali svetek.

(Premor.)

ESTRAMIR

Čudno. Sedaj ko si rekel ... spomnil sem se ... smešno ... pa prav danes. Prav danes se mi je sanjalo o črvih. In lisicah in vranah. In kojotih in jastrebih. In hijenah in sokolih. Vsi so se zbrali, kot za gostijo. Fino gostijo. Vsi so imeli prtiče okrog vratov. Fine prtiče, izvezene prtiče. Od prvega črva do zadnje ujede. In so se usedli za dolgo mizo. Fino mizo, hrastovo mizo. Dolgo dolgo hrastovo mizo, dolgo dovolj, da bi se nanjo lahko odrasel moški iztegnjen ulegel. In godba je prišla, vesela godba, in je igrala muziko za potratno polko. Hecno je bilo, ker so bili v godbi sami stari mornarji. Vsi gluhi in brez posluha. Pa so vseeno lepo zaigrali. Če bi bil tam, bi gotovo zaplesal. Tudi z lisico, če ne bi bilo drugega za ples. Ampak me ni bilo tam, da bi plesal. In tudi nihče drug ni plesal. En za drugim so se vsi lepo po vrsti, uglajeno in vzgojeno, posedli za mizo. In so sedeli, vsi na isti strani mize, s prtiči za vratovi, muzika je igrala, da je bilo veselje, resnično, živ človek ne bi mogel stati na mestu, oni pa so sedeli za mizo, čisto mirno in nepremično, sedeli so in gledali tja nekam daleč preko. Pa jih gledam in gledam, poslušam muziko, se smejem, tako mi je všeč ta mornarska godba, všeč so mi z rumom polite mornarske uniforme, všeč so mi njihovi preznojeni obrazi, ki sopihajo v tube in trombe in trobentone. Oni za mizo pa kot iz kamna, njihove oči kot prilepljene. Ozrem se, da bi videl, kaj veselega in lepega se skriva za mojim hrbtom, da tako strmijo, no, ozrem se, za mano pa – nič – sama puščava. Spet jih pogledam, če se nemara ne motim, in gledajo v kako drugo smer, ampak vse bolj jasno se mi začne dozdevati, da pravzaprav strmijo vame. Čudno se mi je zdelo, res čudno. Hotel sem si vzeti čas in vso stvar temeljito pretuhtati. Hotel sem, mornarji so mi priča, pa se na

lepem znajdem v peščenem vrtincu in vrtinec se vrtinči in vrtinči in me prinaša bliže in bliže dolgi neskončni hrastovi mizi, in črvi in lisice in vrane in kojoti in jastrebi in hijene in sokoli, vsi so naenkrat vzdignili, in videl sem, da imajo v rokah pribor, fin pribor, srebrn pribor.

(Premor.)

VLADIGON

In potem?

ESTRAMIR

Potem sem kihnil.

VLADIGON

Pa potem?

ESTRAMIR

Peščeni vrtinec me je izpljunil korak pred dolgo neskončno hrastovo mizo in sesedel sem se v razbeljeni pesek. Vsi so me gledali. Lačno so me gledali. Muzika je utihnila. Strah me je postalo. Pridržal sem dih. Kojot pa je rekel: »Zapleši nam malo. Da naša večerja ne bo tako pusta.« Jaz pa kot bi bil zvezan ...

VLADIGON

Pst.

ESTRAMIR

... zvezan, na tesno kot sarma ob novem letu ...

VLADIGON

Pst! Nekaj vidim!

ESTRAMIR

Kaj vidiš?

VLADIGON

Nekaj se sveti ...

ESTRAMIR

Kje se sveti? Kaj se sveti?

VLADIGON

Naj me vrag pocitra, če to ni ...

ESTRAMIR

Ne, to ne more biti ...

VLADIGON

Predolgo ga že iščeva, da bi sedaj ... kar tako ... čisto zares ...

ESTRAMIR

Najbrž še vedno sanjam. Samo dolga neskončna hrastova miza je izginila kdovekam, in godba se je razblinila ...

VLADIGON

Ampak, kaj drugega pa bi lahko bilo?

ESTRAMIR

In če je res? Kaj bova potem?

VLADIGON

Takoj morava ugotoviti, kaj je na stvari. Daj, razpri mu čeljusti.

ESTRAMIR

Pa zakaj spet jaz?

VLADIGON

Hočeš, da ugotoviva, če sva našla, kar sva iskala, ali nočeš?

ESTRAMIR

Seveda hočem ...

VLADIGON

Potem ne govori in mu razpri čeljusti!

(Estramir se začne truditi, da bi truplu razprl čeljusti, a te so zelo trdno skupaj. Napreza se, pa ne gre.)

ESTRAMIR

Ne gre.

VLADIGON

Za vse sem sam!

(Krcne Estramirja in začne še sam poskušati razpreti mrtvečevo zobovje.)

Pomagaj mi!

(Estramir stopi okrog trupla, prime Vladigona okrog pasu in začne vleči. Sopihata in ječita od napa. Ne gre.)

Nič ne bo.

ESTRAMIR

Res ne bo.

VLADIGON

To ni to.

ESTRAMIR

Ne, to ni to, kar sva iskala.

VLADIGON

Saj sploh ni zlato.

ESTRAMIR

Ne, bilo bi preveč nemogoče.

VLADIGON

Samo domišljava si.

ESTRAMIR

Navadna fatamorgana.

VLADIGON

Ja. Fatamorgana. Od strašne želje in še strašnejše žeje in najstrašnejše puščave.

(Tišina.)

ESTRAMIR

Škoda.

VLADIGON

Za naju pač ni zlata. Tako pač je.

ESTRAMIR

Tako pač je.

(Tišina.)

VLADIGON

Ampak nekje mora biti.

ESTRAMIR

Kaj?

VLADIGON

Zlato za naju!

ESTRAMIR

Misliš?

VLADIGON

Prepričan sem! Mora biti! Zakaj bi se sicer odpravila na to dolgo in mučno pot iskanja?

ESTRAMIR

Res, zakaj?

VLADIGON

Zato, da ga najdeva! Da najdeva zlato!

ESTRAMIR

Da! Da ga najdeva!

VLADIGON

Vidiš, še je upanje za naju.

ESTRAMIR

Če je upanje, potem je tudi zlato.

VLADIGON

Samo vztrajati morava.

ESTRAMIR

Vztrajala bova!

(Tišina.)

VLADIGON

Pridi. Grev.

(Tišina. Oba zreta v truplo. Pravzaprav sta njuna pogleda zapičena v mrtvečev zlati zob.)

ESTRAMIR

Ne bi mogoče še enkrat poskusila?

VLADIGON

Kaj?

ESTRAMIR

Ah. Nič, nič.

(Tišina.)

Pa pojdiva.

(Odhajata, oddaljujeta se od trupla.)

VLADIGON *se obrne nazaj, ko sta že precej daleč, piki v daljavi, in zakliče v smeri trupla*

Lepo te je bilo spoznati! Prav prijeten falot si! Če bi bil malo bolj živ, bi te vzela s sabo!

ESTRAMIR *se prav tako obrne nazaj, prav tako zakliče v smeri trupla*

Ja, s seboj bi te vzela! Več glav več ve, več oči več vidi, več iskalcev več išče.

(Vladigon in Estramir izgineta iz obzorja. Truplu se počasi s škripanjem razprejo čeljusti.)

(Konec.)